Nr 253.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona m. m.; given Stockholms slott den 16 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t — med återkallande av den uti nådiga propositionen till innevarande års riksdag angående statsverkets tillstånd och behov gjorda framställning om anvisande å extra stat för år 1918 till avlöning åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona av ett förslagsanslag högst 29,145 kronor — föreslå riksdagen att

dels godkänna de i samma protokoll intagna, av departementschefen förordade förslag till avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona ävensom till allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner å samma stat;

dels medgiva att i särskilda undantagsfall Kungl. Maj:t må, efter framställning av anstaltens styrelse, tilldela maskinist eller förman vid anstalten gratifikation;

dels och från och med år 1918 i riksstaten under andra huvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till nämnda uppfostringsanstalt å 39,700 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Steno Stenberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet Stenberg, anförde:

Inledning.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 av styrelsens för statens uppfostringsanstalt å Bona underdåniga skrivelse den 6 november 1916 angående, förutom annat, uppförande av avlöningsstaten för anstalten å ordinarie stat samt lönereglering för befattningshavare därstädes uttalade min företrädare i ämbetet, att, då löneregleringskommittén, vilken ansetts böra höras över berörda förslag, för det dåvarande hade till behandling en mängd frågor av synnerligen omfattande och brådskande art, kommitténs yttrande uti ämnet icke vore att vänta förr än så sent, att någon utsikt att få frågan förelagd 1917 års riksdag icke syntes förefinnas.

Av detta och i övrigt anfört skäl ansåg departementschefen, att samtliga kostnader för anstalten jämväl för år 1918 borde, såsom dittills varit fallet, bestridas från å extra stat beviljade anslag.

I överensstämmelse härmed har ock i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag upptagits, bland annat, ett förslagsanslag å extra stat för år 1918 till avlöning åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona, högst 29,145 kronor. Vid beräkningen av ifrågavarande anslags belopp har icke vidtagits annan ändring i nu gällande avlöningsbestämmelser för tjänstemän vid anstalten än att läkarens arvode höjts från 500 till 800 kronor.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län den 7 februari 1917 avgivit underdånigt yttrande över vissa delar av styrelsens förenämnda skrivelse samt jämväl löneregleringskommittén nu inkommit med underdånigt utlåtande i ämnet av den 13 april 1917, har jag emellertid ansett frågorna om uppförande av avlöningsstaten för anstalten å ordinarie stat samt om löneregler för befattningshavare vid anstalten ånyo böra anmälas inför Kungl. Maj:t.

Historik.

Innan jag till mera ingående behandling upptager berörda frågor, tillåter jag mig i största korthet erinra om vad i ämnet tidigare förekommit.

Genom lagar den 27 juni 1902 hava bestämmelser meddelats i avseende å minderåriga förbrytares omhändertagande, och hava dessa lagar trätt i kraft den 1 januari 1905.

Det huvudstadgande i ämnet, som då blev gällande, återfinnes i 5 kap. 3 § strafflagen och innehåller, att, om brott blivit begånget av någon, som fyllt femton, men ej aderton år och han härför dömes till böter eller till fängelse i högst sex månader, domstolen må, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling prövas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Med föranledande av en utav riksdagen den 16 mars 1909 avlåten skrivelse till Kungl. Maj:t erhöll den så kallade fattigvårdslagstiftningskommittén uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag rörande frågan om utvidgad tillämpning av tvångsuppfostringsinstitutet.

Nämnda kommitté avgav den 2 december 1915 betänkande i ämnet, innefattande, bland annat, förslag om utvidgning av tvångsuppfostringsförfarandets användning i så måtto, att förordnande om minderårig förbrytares insättande i allmän uppfostringsanstalt skulle kunna ske, då

domen lyder å böter eller fängelse i högst ett år eller straffarbete i högst sex månader, och icke endast, såsom nu, i det fall att straffet stannat vid böter eller fängelse i högst sex månader.

För genomförande av detta förslag hava nämnda kommitterade hemställt om viss utvidgning av statens uppfostringsanstalt å Bona. Med anseende å de nya kategorier av manliga minderåriga förbrytare, som enligt kommitterades förslag skulle tillkomma, hava kommitterade icke tänkt sig, att uppfostringsarbetet skulle bedrivas på annat sätt än nu äger rum vid anstalten å Bona.

Sedan en del myndigheter avgivit utlåtanden över kommitterades förslag, har Kungl. Maj:t uti en den 30 december 1916 dagtecknad proposition (nr 35) till 1917 års riksdag framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen m. m.

Enligt detta lagförslag, som är av huvudsakligen det innehåll, kommitterade ifrågasatt, skulle icke stadgas någon viss dag för den nya lagens ikraftträdande, utan har, med hänsyn därtill att lagen ej kan börja tillämpas förr än anstaltsplatser i erforderligt antal finnas tillgängliga, föreslagits, att Kungl. Maj:t skulle äga förordna om tiden för ikraftträdandet.

Uppfostringsanstalten å Bona, vilken är ställd under ledning av en särskild styrelse, började sin verksamhet år 1905. Avlöningarna till befattningshavarna vid anstalten, utgående av anslag å extra stat, voro i allmänhet bestämda i anslutning till då gällande avlöningar vid fångvårdsstaten.

Med anledning av, bland annat, den för vissa befattningshavare vid fångvårdsstaten år 1907 beslutade löneregleringen framlade styrelsen för anstalten vid Bona i underdånig skrivelse den 19 oktober 1907 förslag beträffande förhöjda avlöningar för befattningshavare vid anstalten.

Då emellertid frågan om ny lönereglering för fångvårdens befattningshavare gjorts till föremål för behandling av löneregleringskommittén och då överensstämmelse ansågs böra råda mellan fångvårdens lönestater och lönestaten å Bona, erhöll löneregleringskommittén den 30 oktober 1908 Kungl. Maj:ts uppdrag att, i sammanhang med frågorna om reglering av löneförhållandena m. m. vid fångvårdsstaten, även till behandling upptaga motsvarande frågor beträffande anstalten å Bona.

Löneregleringskommittén avgav den 22 juni 1909 utlåtande och förslag rörande statens uppfostringsanstalt å Bona (delen XVIII av kommitténs tryckta betänkanden).

I sitt nämnda betänkande hemställde kommittén, bland annat, att

anstalten å Bona måtte uppföras å ordinarie stat. Kommittén ansåg nämligen tillräcklig erfarenhet då hava vunnits beträffande anstaltens organisation och anledning sålunda ej vidare förefinnas att bibehålla det dåvarande provisoriska förhållandet med anvisande å extra stat av medel till avlöningar åt befattningshavare vid anstalten samt övriga årliga utgifter för densamma.

Beträffande avlöningsförmånerna å stat vid anstalten å Bona ansåg kommittén dessa böra, i möjligaste mån, bestämmas i nära överensstämmelse med vad kommittén ifrågasatt för motsvarande befattningshavare vid fångvårdsstaten.

I statsverkspropositionen vid 1910 års riksdag föreslogs, att avlöningarna till befattningshavarna vid Bonaanstalten skulle utgå med de av kommittén föreslagna belopp, dock med viss förhöjning beträffande en tjänsteman. Med anstaltens uppförande å ordinarie stat ansågs däremot tillsvidare kunna anstå. Dåvarande chefen för justitiedepartementet uttalade till statsrådsprotokollet, att den ifrågasatta utsträckta användningen av tvångsuppfostran för minderåriga förbrytare kunde medföra förändring i anstaltens verksamhet och att även i övrigt förhållandena på detta område ej ännu kunde sägas hava vunnit sådan stadga att icke anstalten lämpligen ännu några år borde kvarstå å extra stat.

Den föreslagna löneregleringen avslogs emellertid av riksdagen.

Redan i statsverkspropositionen vid 1911 års riksdag framlades ett nytt förslag till löneregleringen för befattningshavare vid anstalten å Bona med bibehållande av anstalten å extra stat. Detta förslag överensstämde i huvudsak med 1910 års förslag, dock med vissa mindre jämkningar avseende minskning i antalet befattningshavare.

Mot det sålunda vid 1911 års riksdag framlagda statförslaget hade riksdagen icke annat att erinra än att befattningshavarna borde å de ifrågasatta förhöjda avlöningsbeloppen vidkännas avdrag med belopp, som i avrundade tal svarade mot de pensionsavgifter vederbörande tjänstinnehavare skulle haft att erlägga, därest befattningarna uppförts å ordinarie stat.

Avlöningsstaten upptog avlöningar till följande befattningshavare: 1 direktör, 1 pastor och förste lärare, 1 lantbruksinspektor tillika avdelningsföreståndare, 1 andre lärare tillika avdelningsföreståndare, 1 bokhållare, 1 maskinist, 8 förmän och 1 husmoder, varjämte å staten uppförts arvode till läkare.

För avlöningarnas åtnjutande hava genom nådigt brev den 15 december 1911 fastställts vissa villkor och bestämmelser, i tillämpliga delar motsvarande dem, som fastställts för befattningshavare vid fångvårdsstaten.

I avseende å antalet befattningshavare och de för dem bestämda avlöningsförmånerna å stat hava sedermera icke vidtagits andra ändringar, än att vid 1916 års riksdag beviljats medel till avlönande av en tredje lärare, med avlöning lika med andre läraren, ävensom att på grund av beslut vid 1913 och 1916 års riksdagar medgivits, att, därest andre läraren eller tredje läraren är delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning, han ej skall vidkännas mot pensionsavgift svarande avdrag å lönen.

Den för år 1917 gällande avlöningsstaten har följande utseende.

	Lön			Tjänstgörings-penningar	Summa	
	Oreducerat belopp	Pensionsavgift motsvarande belopp	Reducerat belopp			
1 direktör	3,000	150	2,850	1,500	4,350	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 pastor och förste lärare	2,000	100	1,900	1,000	2,900	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare	1,200	50	1,150	900	2,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 andre lärare, tillika avdelningsföreståndare	900	50	850	700	1,550	
1 tredje lärare	900	50	850	700	1,550	
1 bokhållare	900	50	850	700	1,550	
1 maskinist	700	30	670	600	1,270	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 förman	600	25	575	500	1,075	
7 förmän	4,200	175	4,025	3,500	7,525	
1 husmoder, jämte fri kost	500	25	475	100	575	Efter 5 år kan lönen höjas med 75 kronor och efter 10 år med ytterligare 75 kronor.
Läkararvode	—	—	—	—	500	
Summa	—	—	—	—	24,895	

Anm. 1. Därest direktören åtnjuter båda de för befattningen uppförda ålderstilläggen, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 200 kronor, och sålunda avlöning till honom utgå med 5,300 kronor.

Anm. 2. Därest andre läraren eller tredje läraren är delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning, skall han ej vidkännas mot pensionsavgift svarande avdrag å lönen; i sådant fall utgör alltså hans begynnelseavlöning 1,600 kronor.

Jämlikt särskilda nådiga bemyndiganden må av förslagsanslaget till kost och beklädnad åt eleverna vid anstalten å Bona m. m. utgå

avlöning till 6 extra förmän ävensom beklädnadsersättning till 14 förmän och 1 maskinist med 100 kronor till en var.

Frågan om anstaltens uppförande å ordinarie stat.

Jag tillåter mig nu närmare ingå på de föreliggande spörsmålen. Vad då först beträffar frågan om uppförande å ordinarie stat av avlöningsstaten för anstalten har styrelsen i sin omförmälda underdåniga skrivelse den 6 november 1916 erinrat, hurusom löneregleringskommittén, på sätt jag förut omförmält, redan år 1909 hemställt om anstaltens uppförande å ordinarie stat. Med hänsyn till pågående utredning angående ändring av 5 kap. 3 § strafflagen, i syfte att där omförmälda unga förbrytare måtte i större utsträckning än dittills varit medgivet kunna insättas i allmän uppfostringsanstalt, hade emellertid med genomförandet av kommitténs nyssnämnda förslag fått anstå.

Numera förelåge däremot fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag i ämnet och detta förslag hade i fråga om utvidgning av Bonaanstalten för mottagande därstädes av ett större antal elever lämnats i huvudsak utan erinran av de i ärendet hörda myndigheterna.

Sistnämnda kommitterade hade i sitt förslag till organisation av anstalten efter dess ifrågasatta utvidgning allenast avsett en vidare utveckling av förut tillämpat system beträffande elevernas ledning, utbildning, övervakning och allmänna fostran. Någon genomgripande förändring av anstaltens organisation och verksamhetssätt hade alltså icke ifrågasatts.

Med hänvisning härtill samt under erinran därjämte att utbyggandet av anstalten i varje fall skulle ske successivt för att kunna anpassas efter verkningarna av utsträckningen utav tvångsuppfostringsförfarandets tillämplighetsområde och att till följd därav antalet befattningshavare icke kunde på förhand definitivt fastställas, har styrelsen funnit de skäl, som åberopats för anstaltens kvarstående å extra stat, icke längre föreligga.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län har i sitt förutnämnda utlåtande den 7 februari 1917 anfört i huvudsak följande.

För anstaltens utveckling i rätt riktning vore det av synnerligen stor vikt, att fullt lämplig personal måtte kunna för densamma förvärvas och även bibehållas. Men uppfyllandet av detta önskemål nödvändiggjorde också, att åt befattningshavarna bereddes en i ekonomiskt hänseende tryggad ställning. De nu rådande förhållandena därutinnan ansåge befallningshavanden mindre tillfredsställande. Ty så länge personalens löneförmåner icke vore upptagna på ordinarie stat, måste den känna ett visst osäkerhetstillstånd, vars borttagande icke heller syntes böra i onödan fördröjas.

Även om upptagande på extra stat av till anstalten utgående anslag varit motiverat i början av anstaltens tillvaro, syntes dock enligt befallningshavandens uppfattning icke numera några vägande skäl tala för bibehållandet därav, utan borde anslagen utan någon verklig olägenhet kunna överföras till ordinarie stat.

För egen del har löneregleringskommittén uti sitt omförmälda utlåtande den 13 april 1917, med vidhållande av sitt i ämnet tidigare gjorda uttalande samt under åberopande därjämte av vad anstaltens styrelse och Kungl. Maj:ts bemälde befallningshavande anfört uti förberörda hänseenden, tillstyrkt, att statens uppfostringsanstalt å Bona måtte från och med år 1918 uppföras å ordinarie stat.

Departementschefen.

Såsom jag förut erinrat, åberopade min företrädare i ämbetet vid ärendets tidigare föredragning den 13 januari 1917 såsom huvudsakligt hinder mot framläggande för innevarande års riksdag av frågan om Bonaanstaltens uppförande å ordinarie stat samt löneregleringen för befattningshavare därstädes, att löneregleringskommitténs yttrande i ämnet icke syntes vara att vänta inom sådan tid att en dylik åtgärd skulle bliva möjlig. Därjämte anmärktes, att genomförandet av en löneregleringen i enlighet med Bonastyrelsens förslag skulle för staten innebära en ingalunda obetydlig utgiftsökning samt att av denna anledning ett framförande av förslaget i dessa kristider måste väcka vissa betänkligheter.

Det förstnämnda hindret har emellertid numera bortfallit, och då jag funnit, att antagandet av ny avlöningsstat för anstalten, även med förhöjning av så gott som alla nu utgående avlöningar, torde kunna ske utan att medföra någon mera avsevärd utgiftsökning, har det synts mig, som om prövningen av ifrågavarande spörsmål icke för kostnadens skull borde längre undanskjutas, därest, såsom jag anser vara fallet, mycket vägande skäl kunna anföras för åtgärdernas vidtagande.

Vad särskilt angår frågan om anstaltens uppförande å ordinarie stat tillåter jag mig vidare erinra, att anstalten nu varit i verksamhet mer än tolv år och att sålunda tillräcklig erfarenhet beträffande lämpligheten av anstaltens organisation bör hava vunnits. Visserligen skulle för genomförandet av den nu ifrågasatta utsträckta tillämpningen av tvångsuppfostringsinstitutet erfordras en utvidgning av Bonaanstalten, men då av sådan anledning icke föreslagits någon förändring av anstaltens nuvarande organisation utan allenast en vidare utveckling av nu tillämpade grunder och då därjämte anstaltens utvidgning torde komma att ske endast successivt, synes icke heller den tilltänkta utvidgningen av anstalten böra föranleda någon betänklighet mot anstaltens uppförande å ordinarie stat.

Fördelarna av en dylik åtgärd icke blott för befattningshavarna vid anstalten utan även för anstalten själv hava ock med styrka framhållits av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län. Det torde i själva verket vara nödvändigt att så snart som möjligt bereda befattningshavarna vid anstalten den trygga ställning, som ordinarie anställning innebär, och att därigenom försäkra staten om goda krafter för det betydelsefulla uppfostringsarbete, som med erkänt gott resultat bedrives vid Bona.

Även löneregleringskommittén, som redan tidigare uttalat sig för åtgärden ifråga, vidhåller fortfarande denna sin mening.

Vid nu angivna förhållanden tvekar jag ej att föreslå anstaltens uppförande å ordinarie stat redan med 1918 års ingång.

Frågan om löneregleringen.

Såsom jag förut antytt föreligger nu även spörsmålet om löneregleringen för befattningshavare vid anstalten samt därmed sammanhängande frågor.

I fråga om avlöningarna å stat till befattningshavare vid anstalten har styrelsen föreslagit genomgående förhöjningar i jämförelse med nu utgående avlöningar, och hava dessa höjningar, vad den lägre personalen beträffar, ansetts motiverade av de vid 1914 års förra riksdag beslutade avlöningsförbättringarna för bevakningspersonalen vid fångvårdsstaten. Därjämte har styrelsen ansett det erforderligt, att antalet förmän något ökas för att kunna tillgodose de krav, som blivit en följd av det ökade elevantalet.

Direktören

Vad först avlöningen till *direktören* beträffar, torde få erinras, att densamma vid tiden för avgivandet av löneregleringskommitténs betänkande rörande anstalten å Bona eller år 1909 i avseende å såväl begynnelse- som slutbelopp överensstämde med de avlöningar, som då voro bestämda för direktörerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand. De avsedda avlöningarna uppgingo nämligen till 4,000 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor efter respektive fem och tio år.

Den dåvarande överensstämmelsen mellan ifrågavarande befattningar i avseende å begynnelse- och slutavlöningarnas belopp ansåg löneregleringskommittén lämpligen böra fortfarande bibehållas, och fann kommittén sålunda direktören vid anstalten å Bona böra komma i åtnjutande av enahanda avlöning, som då av kommittén föreslagits för direktörerna vid nämnda centralfängelser eller 4,500 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio år.

Styrelsen för anstalten hade då för direktören å Bona föreslagit ett särskilt arvode med avseende å hans arbete såsom föredragande och sekreterare hos styrelsen. Kommittén ansåg sig emellertid sakna anledning att tillstyrka särskilt arvode för direktörens nämnda åliggande.

Vid löneregleringen år 1911 för anstalten å Bona godkändes ock den av löneregleringskommittén hävdade uppfattningen i fråga om direktörens avlöningsförmåner, vilka sålunda — frånsett pensionsavgift motsvarande avdrag — bestämdes till lön 3,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor eller tillhopa 4,500 kronor jämte två ålderstillägg till lönen, vartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio år.

Styrelsen har nu i sin förevarande framställning uttalat såsom sin mening, att omfattningen av direktörens å Bona åligganden både hade varit och fortfarande vore större än vid de befattningar vid fångvården, med vilka jämförelse skett.

I sådant hänseende har styrelsen framhållit, att direktören å Bona jämväl vore redogörare och att han såsom föredragande och protokollsförare i anstaltens styrelse hade att utföra ett omfattande arbete, som ej begärdes av de fångvårdstjänstemän, med vilka han likställts.

Styrelsen har ock funnit det vara till fullo ådagalagt genom den utveckling, verksamheten vid Bonaanstalten tagit, sedan löneregleringskommittén avgav sitt förenämnda betänkande, att av direktören vid anstalten utförts ett nydanings- och organisationsarbete, som icke ingått i de ifrågavarande fängelsedirektörernas åligganden; och nya uppgifter för direktören vid Bonaanstalten komme alltid att föreligga, såvida man ville, att tvångsuppfostringsinstitutet skulle utvecklas i olika hänseenden.

Under åberopande av det anförda har styrelsen hemställt, att avlöningen till direktören vid anstalten icke måtte sättas lägre än den högsta, som av tjänstemän vid fångvårdsstaten kunde uppnås eller 5,000 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio år.

Löneregleringskommittén har i sitt nu avgivna utlåtande beträffande förevarande fråga uttalat sig för bibehållandet av nu till direktören utgående avlöning, dock med den jämkning av densamma, som skulle föranledas av befattningens uppförande å ordinarie stat.

Kommittén har i berörda hänseende anfört följande.

Då löneregleringskommittén år 1909 avgav sitt förslag beträffande anstalten å Bona, hade kommittén ansett direktören därstädes böra i avlöningshänseende likställas med direktörerna vid centralfängelserna vid Härlanda och i Härnösand.

Denna sin uppfattning ansåge sig kommittén fortfarande böra vidhålla, då vissa av de utav styrelsen till stöd för dess förslag åberopade omständigheterna redan uppmärksammats av kommittén vid frågans föregående behandling och vad styrelsen i övrigt anfört icke synts kommittén vara av beskaffenhet att inverka på bedömandet av föreliggande spörsmål.

Kommittén ansåge sig för övrigt så mycket mindre hava anledning att frångå sin berörda uppfattning, som jämlikt beslut vid nu pågående riksdag direktören vid det blivande jordbruksfängelset vid Mariestad i avlöningshänseende satts i samma kategori som direktörerna vid förenämnda centralfängelser. De uppgifter, som komme att föreligga för direktören vid nämnda jordbruksfängelse, syntes kommittén knappast bliva mindre krävande än det arbete, som Bonaanstaltens direktör torde åtminstone inom den närmare framtiden hava att utföra.

Departementschefen.

Vid bestämmandet av avlöningarna till befattningshavare vid uppfostringsanstalten å Bona har hittills iakttagits, att, där så lämpligen kunnat ske, dessa avlöningar bragts i överensstämmelse med avlöningarna till motsvarande tjänstinnehavare vid fångvårdsanstalterna. Då nu fråga uppstått om ny reglering av avlöningarna till Bonaanstaltens personal, hava såväl styrelsen för anstalten som löneregleringskommittén utgått från att berörda överensstämmelse borde fortfarande i princip uppehållas. Någon anledning att nu frångå denna uppfattning synes icke heller mig föreligga.

Vid nämnda förhållande torde det vara lämpligt att, då det nu gäller att avväga avlöningen till direktören vid Bonaanstalten, erinra om de avlöningar som äro bestämda för närmast motsvarande tjänstemän vid centralfängelserna, inklusive det nya jordbruksfängelset i Mariestad, och tvångsarbetsanstalterna. För ifrågavarande till fångvården hörande befattningshavare utgör begynnelseavlöningen: för 1:a gruppen, omfattande direktörerna vid centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, 5,000 kronor; för 2:a gruppen, omfattande direktörerna vid centralfängelserna i Malmö, å Härlanda, i Härnösand och enligt beslut vid 1917 års riksdag vid jordbruksfängelset i Mariestad, 4,500 kronor; samt för 3:dje gruppen, omfattande direktörerna vid centralfängelset i Växjö och tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona, 4,000 kronor; vartill för direktörerna inom samtliga grupper kunna komma två ålderstillägg à 500 kronor. Direktören å Bonaanstalten har jämförts med den 2:a gruppen av fångvårdsdirektörerna eller dem som i avlöning åtnjuta lägst 4,500 kronor och högst 5,500 kronor.

Anmärkas må, att såväl fångvårdsdirektörerna som direktören å Bona utöver den kontanta avlöningen hava förmånen av fri bostad och vedbrand samt i regeln trädgårdsland ävensom i vissa fall andra natura-

förmåner, såsom, exempelvis vad direktören å Bona beträffar, fri elektrisk belysning och fria skjutsar.

Styrelsen för Bonaanstalten har nu, såsom redan är nämnt, velat i avlöningshänseende likställa direktören vid denna anstalt med direktörerna vid centralfängelset å Långholmen och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, vadan alltså, enligt styrelsens förslag, den kontanta avlöningen skulle utgöra lägst 5,000 kronor och högst 6,000 kronor.

Då omfattningen av vederbörande anstalt är belysande vid bedömandet av förevarande fråga, tillåter jag mig att här meddela uppgifter rörande antalet fångar, tvångsarbetare eller elever vid följande anstalter under år 1915 eller det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger:

		vid vederbörande anstalt förvarade personer: medeltal	högsta antal
1:a gruppen:	centralfängelset å Långholmen	460	497
	tvångsarbetsanstalten å Svartjö [1])	274	309
2:a gruppen:	centralfängelset i Malmö	138	157
	» å Härlanda	150	195
	» i Härnösand	147	157
	uppfostringsanstalten å Bona [2])	*130*	*142*
3:e gruppen:	centralfängelset i Växjö	99	114
	tvångsarbetsanstalten i Karlskrona [1])	104	129
	» i Norrköping	107	119
	» i Landskrona	64	75

Tager man hänsyn enbart till anstaltens omfattning, uttryckt i antalet där intagna personer, synes det alltså vara klart, att direktören å Bona fortfarande bör jämnställas med direktörerna vid centralfängelserna i Malmö, å Härlanda och i Härnösand.

Jag kan emellertid ej undgå att finna ett visst berättigande i den av anstaltens styrelse framhållna synpunkten, att Bonadirektören har och säkerligen även för framtiden får att utföra ett nydanings- och organisationsarbete av synnerlig betydelse. Såsom föreståndare för statens enda tvångsuppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare och närmast ansvarig för denna anstalts lyckosamma utveckling kan han sägas intaga en särställning, som icke utan skäl lärer kunna jämföras med den, som direktörerna för våra två största fångvårdsanstalter — å Långholmen och å Svartsjö — intaga på grund av dessa anstalters omfattning och betydelse i övrigt.

---

[1]) Antalet manliga tvångsarbetare har under världskriget varit osedvanligt lågt.

[2]) Under år 1916 uppgingo de å anstalten intagna eleverna till i medeltal 127 och högst 142. I början av april månad 1917 voro å anstalten intagna 156 elever.

Likställigheten mellan direktören å Bona och de båda fångvårdsdirektörerna synes mig dock ej vara så oomtvistlig att jag finner mig kunna förorda samma avlöning för den förre som för de senare, innan ännu Bonaanstaltens verksamhet till följd av den ifrågasatta utvidgningen avsevärt stegrats i omfattning utöver den nuvarande.

I likhet med löneregleringskommittén anser jag sålunda avlöningen för direktören vid anstalten å Bona icke för närvarande kunna bestämmas till högre belopp än 4,500 kronor, därav 3,000 lön och 1,500 tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg till lönen, vartdera å 500 kronor, efter fem och tio år.

Pastorn och förste läraren vid anstalten å Bona åtnjuter för närvarande en avlöning av — frånsett avdrag motsvarande pensionsavgift — 3,000 kronor jämte ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem år. *Pastorn och förste läraren.*

Styrelsen för anstalten har ansett denne befattningshavare böra i avlöningshänseende jämnställas med pastorn vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö och andre pastorn vid centralfängelset å Långholmen. I överensstämmelse med denna sin uppfattning har styrelsen för pastorn vid Bonaanstalten föreslagit en avlöning å 3,500 kronor, vilken efter fem år skulle kunna höjas med 500 kronor; och skulle avlöningen i likhet med vad förhållandet är beträffande pastorer vid fångvården utgå i form av arvode.

Löneregleringskommittén erinrar nu vidkommande denne befattningshavares avlöningsförmåner, hurusom i den framställning från styrelsen för Bonaanstalten, som låg till grund för kommitténs tidigare förslag, ifrågasatts en begynnelseavlöning av 2,500 kronor. Kommittén hade då icke något att anmärka mot berörda belopp, vartill enligt kommitténs förslag skulle komma ett ålderstillägg å 500 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag vid 1911 års riksdag bestämdes emellertid avlöningen till sitt nu utgående belopp.

En förhöjning av den nuvarande avlöningen förklarar sig kommittén icke vilja motsätta sig, men då direktören vid Bonaanstalten enligt kommitténs uppfattning borde i avlöningshänseende likställas med direktörerna vid centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand, anser sig kommittén sakna fog att för pastorn vid Bonaanstalten tillstyrka högre avlöning än som åtnjutes av pastorerna vid nämnda centralfängelser eller ett arvode av 3,250 kronor med ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem år.

Med nu utgående avlöning till pastorn och förste läraren vid anstalten å Bona måste det givetvis vara förenat med svårigheter att **Departementschefen.**

förmå verkligt dugande krafter att ägna sig åt ifrågavarande befattning. Att detta emellertid hittills lyckats, får måhända till stor del tillskrivas det varma intresse för själva saken, som förefunnits hos dem, som varit innehavare av tjänsten. Men det har i allt fall icke kunnat undvikas, att vederbörande efter några få års tjänstgöring nödgats se sig om efter annan, mera inkomstbringande befattning. Och om det visserligen icke är önskvärt att innehavaren av pastorsbefattningen vid anstalten under någon längre följd av år kvarstår i denna sin tjänst, måste det dock inverka menligt, därest alltför täta ombyten inträffa å tjänsten.

En förhöjning av den nuvarande avlöningen synes mig fördenskull oundgängligen påkallad, även om jag, särskilt med hänsyn till den ställning jag intagit i fråga om direktörens avlöning, icke anser mig kunna tillstyrka så stor ökning, som anstaltens styrelse ifrågasatt. I anslutning till vad löneregleringskommittén hemställt i detta hänseende torde, åtminstone tills vidare, arvodet till pastorn och förste läraren lämpligen kunna bestämmas till 3,250 kronor jämte ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem år; av arvodet torde 1,150 kronor böra anses såsom tjänstgöringspenningar.

Lantbruksinspektoren.

Lantbruksinspektoren, tillika avdelningsföreståndare, åligger, bland annat, att handhava skötseln av anstaltens jordbruk och att därjämte närmast direktören vara föreståndare för och utöva tillsyn över den avdelning av eleverna, som är anförtrodd åt honom, samt ansvara för ordningen inom avdelningen. Avlöningen till denne befattningshavare är — frånsett pensionsavgift motsvarande avdrag — bestämd till 2,100 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor, efter respektive fem och tio år.

Styrelsen har nu — under erinran att den med ifrågavarande befattningshavare närmast jämförlige jordbruksassistenten vid Svartsjö tvångsarbetsanstalt allenast hade att svara för jordbruket — ansett, att lantbruksinspektoren-avdelningsföreståndaren vid Bona borde åtnjuta en avlöning, som med 500 kronor överstege vad som bestodes omförmälde jordbruksassistent vid Svartsjö, eller sålunda i begynnelseavlöning 2,600 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 400 kronor.

Löneregleringskommittén har uttalat, att för en befattning sådan som den ifrågavarande det numera näppeligen torde vara möjligt att erhålla en fullt kompetent person mot lägre ersättning än den av styrelsen sålunda föreslagna begynnelseavlöningen; och har kommittén fördenskull ansett sig böra förorda styrelsens förslag i nämnda hänseende. Däremot har kommittén icke funnit anledning föreligga att föreslå förhöjning av nu

utgående ålderstillägg, utan ansett dessa fortfarande böra bibehållas vid 200 kronor vartdera.

Departementschefen.

Mot den av styrelsen föreslagna och av löneregleringskommittén tillstyrkta begynnelseavlöningen 2,600 kronor för lantbruksinspektoren — avdelningsföreståndaren har jag icke något att erinra. I fråga om de bägge ålderstilläggens belopp äro emellertid styrelsen och kommittén av olika meningar, i det att styrelsen föreslagit tilläggen skola utgå med vartdera 400 kronor men kommittén ansett nu utgående belopp, 200 kronor, böra bibehållas. Då en kontant slutavlöning av 3,000 kronor synes mig vara tillfyllest för denne befattningshavare och då därjämte den andra avdelningsföreståndaren (andre läraren) skulle fortfarande åtnjuta ålderstillägg till belopp av endast 200 kronor för varje, har jag icke ansett mig kunna förorda styrelsens förslag i detta hänseende.

Enligt min mening bör sålunda lantbruksinspektoren, tillika avdelningsföreståndare, åtnjuta en avlöning av 2,600 kronor, därav 1,600 i lön och 1,000 i tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vartdera å 200 kronor, efter fem och tio år.

Jag tillåter mig erinra, att den av mig nu föreslagna avlöningen överensstämmer med den som är bestämd för föreståndarna vid de större kronohäktena.

Andre läraren och tredje läraren.

För en *andre lärare* hade styrelsen för anstalten i sin förenämnda framställning av år 1907 föreslagit en begynnelseavlöning av 1,600 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor, efter fem och tio år. Mot det sålunda föreslagna avlöningsbeloppet gjorde löneregleringskommittén i sitt betänkande icke någon erinran. Kommittén ansåg emellertid, att för orgelspelning vid gudstjänsterna samt sångundervisning åt eleverna icke borde, såsom dittills varit fallet, utgå särskild ersättning till andre läraren.

Vid 1911 års reglering vidtogs i avseende å ifrågavarande befattningshavares åligganden den förändring, att åt honom uppdrogs att tillika vara avdelningsföreståndare. Avlöningen bestämdes i allt fall i anslutning till vad löneregleringskommittén tillstyrkt, dock med iakttagande av ett pensionsavgift motsvarande avdrag. Efter anmälan till riksdagen har Kungl. Maj:t sedermera medgivit, att andre läraren må från och med år 1914 uppbära särskilt arvode å 400 kronor för orgelspelning och sångundervisning, därest sagda tjänstgöring av honom bestrides.

Tredje läraren åtnjuter samma avlöning som år 1911 bestämdes för andre läraren, alltså 1,600 kronor jämte två ålderstillägg à 200 kronor.

Styrelsen har nu hemställt, att andre och tredje lärarna måtte beredas lika avlöningsförmåner med lärarna vid fångvårdsanstalterna, dock att andre läraren såsom tillika avdelningsföreståndare borde tillerkännas 500 kronor därutöver.

Enligt styrelsens förslag skulle alltså avlöningen utgöra för andre läraren 2,600 kronor och för tredje läraren 2,100 kronor jämte, för bägge, två ålderstillägg à 200 kronor.

Under erinran att för behörighet till ifrågavarande befattningar fordrades avlagd folkskollärarexamen har styrelsen påpekat, att de erfarenheter, som gjorts vid besättande av tredje lärarbefattningen, visat, att man med den nuvarande begynnelseavlöningen i regel icke syntes kunna påräkna såsom sökande andra än nyexaminerade folkskollärare med ingen eller mycket ringa praktik. De inkomster, som redan nu kunde i folkskolans tjänst uppnås av så kvalificerade personer, som anstalten behövde, vore, enligt vad styrelsen framhållit, sådana, att tjänsten såsom tredje lärare vid anstalten icke med nu för densamma bestämd avlöning vore så begärlig som den i anstaltens eget intresse borde vara.

I detta sammanhang tillåter jag mig omförmäla, hurusom i en vid nu pågående riksdag inom andra kammaren väckt motion (nr 60) rörande anstalten å Bona uttalats den bestämda meningen, att frestelsen för anstaltens förenämnda lärare måste bliva stor att lämna den mycket krävande verksamheten vid anstalten, då de jämförde sitt nuvarande ekonomiska läge med vad de skulle kunna erhålla i folkskolans tjänst; och hava vederbörande motionärer därvid jämväl fäst uppmärksamheten därå, att tjänstgöringsskyldigheten för anstaltens ifrågavarande lärare vore utsträckt över hela året, under det att folkskollärare uppbure sin avlöning för i regel 34 ½ läsveckor årligen.

Löneregleringskommittén har, efter att hava erinrat om styrelsens och motionärernas berörda uttalanden, för egen del yttrat följande.

Även för löneregleringskommittén framstode behovet av förhöjda avlöningar till andre och tredje lärarna vid anstalten såsom numera oavvisligt. Då nämligen vid en anstalt av den art som Bona det uppfostrande momentet uppenbarligen måste komma i det främsta rummet, vore det givetvis av största vikt att kunna för anstalten förvärva och där under någon mera avsevärd tid få bibehålla fullt kompetenta lärarkrafter. Att detta med nu utgående avlöningar knappast torde låta sig göra, framginge av vad styrelsen och motionärerna påpekat.

Vid nu angivna förhållanden hade kommittén ansett sig kunna för tredje läraren tillstyrka den utav styrelsen föreslagna avlöningen 2,100 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor, eller samma avlöning, som åtnjötes av skol-

lärarna vid centralfängelserna och vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Med hänsyn till andre lärarens vid Bonaanstalten ställning såsom tillika avdelningsföreståndare syntes avlöningen för honom böra sättas något högre än för tredje läraren, och hade kommittén därvid stannat vid en avlöning av 2,400 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor.

Då det icke syntes vara önskvärt, att en lärare vid Bonaanstalten allt för länge bibehölles i sin prövande befattning, borde avlöningen tydligtvis utgå i form av arvode, såsom ock av enahanda anledning vore förhållandet beträffande skollärarna vid fångvården.

Med de nu av kommittén föreslagna avlöningarna till andre och tredje läraren vid anstalten ansåge kommittén det böra kunna åläggas dessa lärare, eller den av dem, som vore därtill bäst skickad, att utan särskild ersättning bestrida orgelspelning och sångundervisning.

Departementschefen.

Behovet av förhöjda avlöningar till andre och tredje lärarna har, såsom av det föregående framgår, med styrka framhållits från skilda håll. Av enahanda skäl som av mig förut anförts i fråga om avlöningsförhöjning till pastorn och förste läraren synes även mig nödvändigt att genom beredande av bättre ekonomiska villkor åt andre och tredje lärarna tillförsäkra anstalten tillgång till goda lärarkrafter ur folkskollärarkåren.

Beträffande tredje lärarens avlöning råder icke någon skiljaktighet mellan styrelsen och löneregleringskommittén. Då den sålunda föreslagna avlöningen överensstämmer med den avlöning, motsvarande befattningshavare vid fångvården åtnjuta, föranleder detta förslag icke heller från min sida någon anmärkning.

I fråga om andre läraren föreligga däremot olika förslag från styrelsen och kommittén. Begynnelseavlöningen skulle enligt styrelsens mening bestämmas till 2,600 kronor men enligt kommitténs åsikt till 2,400 kronor. Då redan kommitténs förslag innebär en icke oväsentlig ekonomisk förbättring i förhållande till nu utgående avlöningsförmåner samt skillnaden mellan andre och tredje lärarens avlöning icke torde böra bliva alltför stor, har jag ansett mig böra tillstyrka vad kommittén i denna del hemställt.

Att, såsom kommittén föreslagit, vederbörande lärare skall kunna åläggas att utan särskild ersättning bestrida orgelspelning och sångundervisning, finner jag jämväl vara befogat.

Jag föreslår, att avlöningen må utgöra för andre läraren, tillika avdelningsföreståndare, arvode av 2,400 kronor, och för tredje läraren arvode av 2,100 kronor, vartill må kunna komma för såväl andre som tredje läraren två ålderstillägg, vartdera å 200 kronor, efter fem och

tio år; och torde såsom tjänstgöringspenningar böra anses av arvodet till andre läraren 950 kronor och av arvodet till tredje läraren 900 kronor.

Bokhållaren. *Bokhållaren* åtnjuter för närvarande en avlöning av — frånsett avdrag motsvarande pensionsavgift — 1,600 kronor jämte två ålderstillägg à 200 kronor efter respektive fem och tio år.

Styrelsen har nu för denne föreslagit samma begynnelseavlöning som för assistenter i lägsta grad vid fångvården eller 2,100 kronor, vartill skulle komma två ålderstillägg till samma belopp som nu utgå till bokhållaren.

Löneregleringskommittén har förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna avlöningsförhöjningen.

Departementschefen. Då den för bokhållaren föreslagna avlöningen synes mig vara lämpligt avvägd, föreslår jag, att densamma må bestämmas till 2,100 kronor, därav 1,200 i lön och 900 i tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vartdera å 200 kronor, efter fem och tio år.

Maskinisten. *Maskinisten* vid anstalten åtnjuter — därest hänsyn icke tages till avdrag motsvarande pensionsavgift — enahanda avlöning, som år 1910 bestämdes för överkonstaplar vid fångvården, eller 1,300 kronor jämte två ålderstillägg à 100 kronor efter respektive fem och tio år.

Styrelsens nu föreliggande förslag avser, att maskinistens avlöning skulle höjas till samma belopp, som vid 1914 års förra riksdag fastställts för nämnda överkonstaplar.

Löneregleringskommittén, som ansett maskinisten fortfarande böra i avlöningshänseende likställas med överkonstaplar vid fångvården, har tillstyrkt styrelsens förslag.

Departementschefen. Då enligt min mening rättvisa och billighet kräva, att de befattningshavare vid Bonaanstalten, vilka förut i avlöningshänseende jämnställts med likartade befattningshavare bland fångvårdens bevakningspersonal, jämväl må komma i åtnjutande av sådan avlöningsförbättring, som år 1914 beslutats för fångvårdens ifrågavarande personal, ansluter jag mig ock till föreliggande förslag beträffande avlöningen till maskinisten vid anstalten å Bona.

Jag anser sålunda, att maskinistens avlöning bör utgöra 1,550 kronor, därav 1,000 kronor lön och 550 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, å 100 kronor vartdera, efter fem och tio år.

Förmännen vid anstalten äro för närvarande 14 till antalet, därav 6 hava anställning såsom extra förmän. De å avlöningsstat uppförda 8 förmännen åtnjuta för närvarande — med frånseende av pensionsavgift motsvarande avdrag — 1,100 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 100 kronor, efter fem och tio år eller samma avlöning å stat, som år 1910 bestämdes för vaktkonstaplar vid fångvården. *Förmän.*

Till extra förmän utgår ersättning från förslagsanslaget till kost och beklädnad åt elever m. m.

Utöver de nämnda förmännen hava tidvis anställts tillfälliga arbetsledare, exempelvis vid skogsarbeten, dikning och dylikt; och hava dessa tilldelats dagavlöning av egendomens avkastning.

I sin föreliggande framställning har styrelsen — under erinran att i löneregleringskommitténs förslag av år 1909 beräknats 14 förmän för 100 elever samt under åberopande av att elevantalet numera växlade mellan lägst 125 och upp till över 140 — hemställt, att 14 förmansbefattningar måtte upptagas å ordinarie stat. Utöver ifrågavarande förmän skulle enligt styrelsens förslag anställas 2 extra nattvakter ävensom tillfälliga arbetsledare för enklare göromål eller säsongarbeten såsom målning, murning och dylikt i samband med byggnaders underhåll, vilka samtliga personer skulle erhålla avlöning från förslagsanslaget till kost och beklädnad åt elever m. m.

Avlöningen till förmännen skulle enligt styrelsens förslag i allmänhet utgå med samma belopp, som vid regleringen år 1914 bestämts för vaktkonstaplar vid fångvården, eller 1,300 kronor jämte två ålderstillägg, vartdera å 100 kronor.

Av förmännen skulle emellertid 4 tjänstgöra såsom gruppledare för eleverna under vederbörande avdelningsföreståndare och i sådan egenskap vara ansvariga såväl för iakttagandet av vissa ordningsföreskrifter rörande den inre tjänsten som ock för vissa delar av arbetsdriften. Dylik gruppledare har styrelsen ansett böra tillerkännas ett »arvode för särskilt förordnande» av 200 kronor att utgå å avlöningsstaten.

Vidkommande styrelsens förslag att å avlöningsstaten uppföra 14 förmansbefattningar har löneregleringskommittén icke funnit något att erinra.

Kommittén säger sig nämligen hysa den uppfattningen att, även om elevantalet icke skulle stiga över det nuvarande, för elevernas ordentliga tillsyn såväl inom själva anstaltsbyggnaderna som å de ganska vidsträckta ägorna samt för deras handledning i arbetet måste krävas ett icke alltför ringa antal förmän.

Då vidare ett bifall till det nu föreliggande förslaget om utsträckt användning av tvångsuppfostringsinstitutet givetvis komme att medföra en ökning av antalet

elever, hade kommittén funnit sig kunna tillstyrka, att redan nu samtliga de nämnda 14 förmansbefattningarna å staten uppfördes såsom ordinarie.

Kommittén ansåge sig emellertid böra framhålla önskvärdheten därav, att i regeln icke någon bleve antagen till ordinarie förman, innan han prövats i extra tjänst såsom extra nattvakt eller möjligen såsom tillfällig arbetsledare, eller ock under någon tid efter förordnande tjänstgjort å förmansbefattning.

Till belysande av styrelsens förslag beträffande särskilda gruppledare har i löneregleringskommitténs utlåtande återgivits en utav direktören vid anstalten å Bona till kommittén på begäran i mars 1917 avgiven promemoria. Nämnda promemoria är av följande lydelse:

'Eleverna vid Bona äro för närvarande till antalet 153. I § 3 av lag angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran stadgas, att 'allmän uppfostringsanstalt skall vara så anordnad, att en var av dess elever må komma i åtnjutande av den särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet'.

Det är givet, att detta i lagen med allt skäl framhävda krav på individualisering i behandlingen måste i möjligaste mån tillgodoses, när det vid en lönestats uppgörande gäller att även organisera en personal för dess uppgift.

Vid elevernas fostran till arbetsduglighet är varje förman lärare och handledare på samma gång som han själv deltager i arbetet. De arbeten, som här skola utföras, äro både omfattande och krävande. Det gäller för förmannen att både själv ligga i och få eleverna till att arbeta och arbeta på sådant sätt, att det blir något därav. För de rent praktiska arbetsuppgifterna fordras därför såsom förmän personer, som icke blott kunna visa, huru ett tag skall tas, utan ock själva lägga hand vid det som skall utföras.

Nu kan det ju icke alltid fordras, att dessa det praktiska arbetets män skola vid sin tjänstgöring inom anstalten under den från arbete fria delen av dagen alla äga den vana och fallenhet för den fostrande handledning eleverna behöva i fråga om vården av sin person, sin klädsel och hela sitt yttre uppförande. Visserligen äro samtliga förmän fördelade till tjänstgöring för tillsyn å gårdar, i dagrum och i sovsalarna samt göra var och en i sin tur nattvakt. Härvid komma för närvarande 7 förmän på vardera av nu befintliga två elevbyggnader, i vilka för tillfället äro förlagda 75 elever i den ena byggnaden (A) och 78 i den andra (B). Om några veckor tages i elevbyggnaden B den nya sovsalsavdelning (för 20 elever) i bruk, till vars inredande i de förutvarande tjänstemannabostäderna på nedra botten anslag beviljades av 1916 års riksdag. Från ifrågavarande elevbyggnads sovsalar på övre botten, vilka innehålla 48 sovboxar, men måst hittills användas till förläggning av 78 elever, därvid överskjutande antalet placerats i sovsalarnas korridorer och tamburer, kunna alltså snart nedflyttas till den nya sovsalsavdelningen ett antal av 20 elever. Meningen är, att denna avdelning skulle i vissa avseenden bilda en grupp för sig och att dess ledning i fråga om »den inre tjänsten» skulle anförtros åt en förman såsom gruppledare under avdelningsföreståndaren (i fråga om B-byggnaden är lantbruksinspektoren avdelningsföreståndare). I de gamla sovsalarna och dagrummen skulle tillsynen fördelas på hittills brukligt sätt mellan 6 förmän. Den sjunde förmannen, vilken har sin bostad i en nyuppförd stuga på anstaltsgården med utsikt över denna och närmast den nya sovsalsavdelningens ingång, skulle med

tillhjälp av en nattvakt sköta den nya 20-eleversgruppen, biträda lantbruksinspektoren-avdelningsföreståndaren med skötseln och utlämning av beklädnad och annat, som eleverna behöva, och i övrigt vara dennes hjälpreda vid fyllandet av hans mångahanda uppgifter, hämta nyanlända elever vid järnvägsstationen (ofta nattetid) och alltid vara till hands. Det bör nämligen bemärkas, att de övriga förmännen under större delen av dagen äro utspridda med sina elevgrupper över hela den vidsträckta lantegendomen. Gruppledaren skulle jämväl vid förfall för avdelningsföreståndaren (exempelvis vid dennes resor för tillsyn å villkorligt utskrivna elever) bestrida dennes tjänst. Härmed torde nu ifrågavarande gruppledares ställning och åligganden vara angiven.

En annan av B-avdelningens förmän har hittills under lantbruksinspektoren lett jordbruksarbetet å Bockfall, beläget 4 kilometer från anstalten. Han har haft en rättares ställning därstädes och efter anvisningar av lantbruksinspektoren och i samråd med denne svarat för arbetenas bedrivande och elevernas handledning. Till biträde har han haft en à två förmän.

Sedan den nya sovsalsavdelningen på nedra botten av A-byggnaden, vilken förestås av andre läraren såsom avdelningsföreståndare, i början av år 1918 blir färdig, vore meningen, att på samma sätt som i B-byggnaden en till A-byggnaden hörande förman skulle under andre läraren bliva gruppledare för de 20 elever, som flyttas ned i nämnda nya avdelning.

Såväl för anstaltens direktör som för avdelningsföreståndarna, vilka på grund av sin övriga verksamhet vid anstalten icke alltid kunna hinna att följa alla dessa detaljer, vilka höra till den inre tjänsten och som äro så viktiga vid unga personers fostran till snygghet, ordning, aktsamhet om inventarier och dem anförtrodda ting, är det ock nödvändigt att med det växande elevantalet på nu angivna sätt erhålla ett verksammare biträde än som i nu förevarande avseende kan lämnas av de arbetsledande förmännen. Givetvis komma även dessas verksamhet för elevernas fostran i alla avseenden att alltfort befrämjas och utvecklas. Det nu föreliggande förslaget avser emellertid att med minsta möjliga kostnad och utan tillskapande av nya tjänster söka fylla ett behov, som alltmer gjort sig gällande och med de nya sovsalsavdelningarnas tillkomst måste ytterligare växa.

I detta sammanhang må erinras om att inom fångvården man tagit vissa överkonstapels- och även uppsyningsmansavlöningar i anspråk för att bereda möjlighet att till vissa befattningar, vilka kräva särskild eller högre kompetens än som kan begäras av konstapel, erhålla lämpliga personer. Så lärer vara förhållandet med fångvårdens maskinister, vissa yrkeslärare, trädgårdsmästare vid Svartsjö o. d.

Anordningen medför ju den fördelen, att icke alltför många kategorier av befattningshavare å lönestat uppkomma, varjämte även de s. k. pensionsunderlagen bliva de samma för vissa befattningshavare, ehuru av dessa en del uppbära något högre avlöningsförmåner i form av arvoden såsom ersättning för särskilda uppdrag, vilka vålla att den dagliga tjänstgöringstiden icke kan för dessa så noggrant utmätas som för tjänstemän, vilka arbeta efter s. k. dagrutin.

Den fjärde gruppledaren skulle vara skrädderiföreståndare. På anstaltens hantverksavdelning hava de olika yrkena hittills varit representerade av endast en förman i varje. Behovet av arbetsledning å skräddareverkstaden kan numera icke fyllas av endast en person. För att handhava denna del av anstaltens yrkesutbildning, som har betydelse icke blott för de i skrädderiyrket undervisade eleverna

utan även för anstalten spelar en stor ekonomisk roll genom egen tillverkning av elevbeklädnad (bland annat åt 50—75 från anstalten årligen utgående elever) behöves en särskilt duglig person.

Av det anförda torde framgå, att de föreslagna gruppledarna icke skulle stå i befälsställning till övriga förmän. De för dem ifrågasatta arvodena skulle utgöra ersättning för särskilda uppdrag, vilka kräva ett i vissa avseenden större tjänstemannaansvar, högre kompetens och ökad skyldighet att stå till tjänst för sådana uppdrag, vilka icke kunna inordnas i den dagliga rutinen.'

Vad sålunda blivit anfört i fråga om behovet av särskilda gruppledare har löneregleringskommittén för sin del funnit övertygande.

Vidkommande avlöningen till förmännen i allmänhet vid anstalten har det synts även kommittén billigt, att jämväl denna bringades i överensstämmelse med den som numera vore bestämd för vaktkonstaplar vid fångvården. Det för gruppledare föreslagna särskilda arvodet av 200 kronor har kommittén ock funnit skäligt.

Departementschefen.

Det av styrelsen framlagda förslaget i fråga om förmännen vid anstalten, vilket förslag till alla delar tillstyrkts av löneregleringskommittén, innebär, att å avlöningsstaten skulle uppföras 14 ordinarie förmansbefattningar med enahanda fasta avlöning, som vid 1914 års löneregler fastställdes för vaktkonstaplar vid fångvården, samt att bland innehavarna av dessa förmansbefattningar 4 skulle förordnas såsom gruppledare mot särskilt arvode av 200 kronor för en var.

För bedömande av det erforderliga antalet förmän vid anstalten tillåter jag mig erinra, att under åren 1915 och 1916 det årliga medeltalet elever vid anstalten uppgått till omkring 129, med ett högsta antal vartdera året av 142, samt att i början av april månad år 1917 vid anstalten vistades 156 elever. Därest den nu ifrågasatta vidgade användningen av tvångsuppfostran skulle komma till stånd, torde enligt uppgjord beräkning plats behöva beredas vid anstalten för ytterligare ett 90-tal elever.

Vid nu angivna förhållanden synes det mig uppenbart, att samtliga de 14 förmän, som med nuvarande elevantal prövats erforderliga, böra bliva ordinarie. I den mån framdeles ytterligare förmansbefattningar till följd av växande elevantal bliva behövliga, torde dessa befattningar lämpligen kunna till en början inrättas såsom extra för att sedermera, när behovet befunnits konstant, överföras till ordinarie. I varje fall anser jag emellertid böra iakttagas vad löneregleringskommittén ifrågasatt beträffande viss föregående provtjänstgöring för den, som skall antagas till ordinarie förman.

Vad vidare beträffar den tilltänkta anordningen med särskilda gruppledare, tillåter jag mig åberopa innehållet uti den utav löneregle-

ringskommittén meddelade promemorian i ämnet ävensom uttala min anslutning till vad som i detta hänseende föreslagits.

I fråga om den föreslagna fasta avlöningen till förman i allmänhet synes mig icke föreligga någon anledning till erinran. Avlöningen skulle nämligen sättas till samma belopp som utgår till vaktkonstaplar vid fångvården efter 1914 års lönereglering. Vidkommande det ifrågasatta särskilda arvodet till gruppledare, vilket jag funnit lämpligt avvägt, må erinras, att inom fångvården finnes motsvarighet härtill, nämligen det särskilda arvode å 200 kronor, som utgår till överkonstapel vid förordnande såsom uppsyningsman.

I enlighet med vad jag sålunda anfört torde till förman i allmänhet böra utgå avlöning med 1,300 kronor, därav 800 lön och 500 tjänstgöringspenningar, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen, vartdera å 100 kronor, efter fem och tio år. Förman, som förordnas såsom gruppledare, bör därutöver tillerkännas särskilt arvode av 200 kronor för år räknat, att utgå i enahanda ordning som tjänstgöringspenningar.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att, enligt vad som framgår av det vid statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, andra huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet (sid. 149 och 152—153), anstaltens styrelse vid beräknandet av anslagsbehovet till kost och beklädnad åt eleverna vid anstalten m. m. ansett ett belopp av 2,400 kronor erfordras till avlöning åt två extra nattvakter med 1,100 kronor såsom årsarvode och 100 kronor såsom beklädnadsersättning för vardera, men att min företrädare i ämbetet med hänsyn till nuvarande avlöningar till förmännen funnit avlöningen till dylik nattvakt böra utgå med allenast 1,050 kronor jämte beklädnadsersättning å 100 kronor.

Därest vad jag nyss föreslagit i fråga om avlöningen å stat till förmän vinner bifall, torde emellertid något hinder icke böra möta mot bestämmande av avlöningen till de extra nattvakterna i enlighet med vad styrelsen föreslagit.

Husmodern vid anstalten jämnställdes vid 1911 års reglering med vaktfru vid fångvården. Med hänsyn därtill, att hon skulle åtnjuta fri kost, bestämdes hennes kontanta avlöning, frånsett pensionsavgift motsvarande avdrag, till 600 kronor jämte två ålderstillägg à 75 kronor efter respektive fem och tio år. *Husmodern.*

Styrelsen har nu ansett, att husmoderns avlöningsförmåner borde avvägas efter dem, som numera uppbures av första vaktfru vid fång-

vården, och har styrelsen i sådant hänseende åberopat, att husmodern hade såväl att utöva förmansskap över en del tjänare som ock att svara för de elever, vilka sysselsattes i kök och bageri, vadan hon enligt styrelsens mening icke borde jämnställas med de fångvårdens kvinnliga befattningshavare av lägre grad, som icke stode i överordnad ställning till annan personal.

Under erinran att avlöningen till första vaktfru numera utgjorde lön 700 kronor och tjänstgöringspenningar 350 kronor jämte två ålderstillägg till lönen, vartdera å 50 kronor, har styrelsen föreslagit den kontanta avlöningen för husmodern till 700 kronor i lön jämte två ålderstillägg à 50 kronor, med iakttagande att den fria kosten, uppskattad till 350 kronor, skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Löneregleringskommittén, som ansett det önskvärt att för husmodersbefattningen städse kunna påräkna en väl kvalificerad person, har icke funnit något att erinra mot styrelsens förslag.

Departementschefen.

I likhet med såväl styrelsen som löneregleringskommittén anser jag husmodern vid anstalten å Bona böra likställas med första vaktfru vid fångvårdsanstalt. Den av styrelsen föreslagna uppskattningen av den husmodern tillkommande fria kosten har jag även funnit lämplig. Jag får alltså föreslå, att husmodern tilldelas, förutom fri kost, en kontant avlöning av 700 kronor såsom lön, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, vartdera å 50 kronor, efter fem och tio år.

Då sålunda i staten icke skulle för husmodern upptagas tjänstgöringspenningar, torde det med hänsyn till stadgandet i 3 § b) av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension bliva erforderligt att för beredande av pension till enahanda belopp åt husmodern som åt första vaktfru bestämma särskilt pensionsunderlag till samma belopp som lönen jämte, i förekommande fall, intjänade ålderstillägg.

Läkaren.

Å avlöningsstaten för anstalten är för närvarande uppfört arvode till läkare. Styrelsen har hemställt, att detta arvode, som närmast vore att betrakta såsom ett avtalat läkarackord, måtte få utgå av förslagsanslaget till elevernas kost och beklädnad m. m. och sålunda icke vidare uppföras å avlöningsstaten. Mot detta förslag torde icke något vara att erinra.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att vid beräknandet av det uti statsverkspropositionen å extra stat för år 1918 äskade förslagsanslaget till avlöning åt tjänstemän vid anstalten, arvodet till läkaren antagits skola utgå med ett till 800 kronor förhöjt belopp.

Beträffande den sålunda ifrågasatta förhöjningen hade min företrädare i ämbetet anfört, bland annat, följande.

Arvodet till läkaren hade, alltsedan anstalten med år 1905 trädde i verksamhet, utgått med 500 kronor. Under åberopande av den ökning av elevantalet, som under senaste åren ägt rum, hade läkaren nu anhållit om arvodets höjande till 800 kronor. Styrelsen hade hemställt om bifall till denna anhållan och till stöd härför framhållit, att de vid fångvårdsanstalterna anställda läkarna uppbure avsevärt högre arvoden.

Den ökning av elevantalet, som skett under de senare åren, i förening med penningvärdets fall syntes departementschefen väl motivera den begärda höjningen i läkararvodet.

Anslag till vikariatsersättningar.

Till vikariatsersättningar har styrelsen ansett erforderligt ett belopp av 1,500 kronor. I fråga om behovet av dylika ersättningar har styrelsen särskilt framhållit önskvärdheten av att personalen vid anstalten å Bona bereddes förmånen av semester i likhet med vad som beviljats motsvarande befattningshavare vid fångvårdsstaten.

I sitt år 1909 avgivna betänkande rörande anstalten å Bona uttalade löneregleringskommittén såsom sin mening, att behov av semester icke förefunnes för personalen å Bona.

Nu har emellertid kommittén, under hänvisning till att allt flera grupper av befattningshavare såväl inom som utom statsförvaltningen beretts semesterförmån, förklarat sig icke vidare vilja motsätta sig, att dylik förmån tillerkändes jämväl befattningshavare vid anstalten. I anslutning till vad som gäller för personalen vid fångvården har kommittén ansett semestertiden böra bestämmas för anstaltens direktör, pastor, lantbruksinspektor, andre och tredje lärare samt bokhållare till en månad och för övriga befattningshavare till femton dagar.

Det har därjämte av kommittén påpekats, att utom under semesterledighet vikarier jämväl erfordrades under de tjänsteresor, som av vederbörande befattningshavare måste företagas särskilt för beredande av anställning åt elever hos enskilda samt utövande av tillsyn över de elever, som vistades utom anstalten.

Med hänsyn till det sålunda angivna behovet av vikarier såväl under semester som under tjänsteresor har kommittén icke funnit något att erinra mot det av styrelsen föreslagna beloppet 1,500 kronor till vikariatsersättningar.

Departementschefen.

Förslaget att bereda personalen vid anstalten å Bona förmånen av semester synes mig vara med billighet överensstämmande. Sådan för-

mån tillkommer ju redan befattningshavare vid fångvården och jämväl dem, vilka, i likhet med tjänstinnehavare vid Bona, huvudsakligen äro sysselsatta med arbete utomhus, exempelvis personal vid Svartsjö tvångsarbetsanstalt. Någon anledning torde alltså icke föreligga att undantaga personalen vid anstalten å Bona från dylik förmån.

I fråga om de föreslagna semestertiderna ävensom beträffande det för vikariatsersättningar under semester och tjänsteresor beräknade beloppet, 1,500 kronor, har jag icke någon anmärkning att framställa.

Särskilda förmåner.

Utöver avlöningen å stat åtnjuta befattningshavare vid anstalten å Bona vissa särskilda förmåner.

Förmånen av fri bostad och bränsle är sålunda tillförsäkrad samtliga befattningshavare vid anstalten (med undantag av läkaren). Härutinnan bör naturligtvis icke företagas någon ändring.

Beklädnadsersättning, beräknad till 100 kronor årligen, utgår till den personal, som motsvarar fängelsernas manliga bevakningspersonal, eller maskinisten och förmännen. Då numera även den kvinnliga bevakningspersonalen vid fångvården tillerkänts beklädnadsersättning med 50 kronor, synes jämväl husmodern vid anstalten å Bona böra erhålla enahanda ersättning. Därest detta förslag skulle vinna bifall, bör givetvis stadgas skyldighet för husmodern att under tjänstutövning vara iklädd tjänstedräkt, som av styrelsen föreskrives.

Beträffande nu gällande bestämmelser i fråga om kostnadsfri läkarvård jämte medikamenter ävensom vård å allmänt sjukhus för maskinist, förmän och husmoder, vilka bestämmelser överensstämma med motsvarande vid fångvården, föreslås icke någon ändring.

Kungl. Maj:t har ock efter anmälan till riksdagen förordnat, att, där anstaltens styrelse funne befattningshavare, som vid sidan av sina egentliga tjänståligganden biträtt vid skolundervisningen, hava gjort sig förtjänt av särskild gratifikation, frågan härom skulle genom framställning från styrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Då möjlighet att i undantagsfall kunna medgiva gratifikation åt maskinist eller förman vid anstalten torde böra stå öppen, synes det lämpligt att hos riksdagen begära medgivande i sådant hänseende av enahanda innehåll som beträffande fångvårdsstaten lämnats.

Avlönings-villkor.

Förslag till avlöningsvillkor för innehavare av befattningar å ordinarie avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona har av löneregleringskommittén utarbetats, och har kommittén därvid, med utgångspunkt från de genom förenämnda nådiga brev den 15 december 1911

redan meddelade bestämmelser i motsvarande hänseenden för befattningshavare vid anstalten, avfattat dessa villkor i nära överensstämmelse med nu gällande avlöningsvillkor för personal vid fångvårdsstaten.

Kommitténs berörda förslag anser jag i allt väsentligt böra följas. En mindre jämkning synes mig dock böra vidtagas av följande anledning. Fråga har nämligen uppstått, att pensionsåldern för vissa befattningshavare vid anstalten skulle bestämmas lägre än vad i civila pensionslagen föreskrives såsom allmän regel. Då emellertid styrelsen för anstalten och löneregleringskommittén i nämnda hänseende äro av i viss mån olika mening samt då därjämte yttrande av statskontoret torde böra i frågan inhämtas, lärer en eventuell framställning om ändring i pensionslagen knappast kunna medhinnas förr än till nästa års riksdag. Vid sådant förhållande torde en var, som med eller under år 1918 tillträder ordinarie anställning vid anstalten, böra åläggas skyldighet att underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om skyldighet att från tjänsten avgå ävensom i fråga om rätt till pension, som under sagda år kunna varda meddelade. Vidare torde vara lämpligt att tydligt utmärka, att endast sådana befattningshavare, som innehava befattning å nu gällande avlöningsstat, äga att vid övergången till ordinarie stat för ålderstillägg tillgodoräkna sig sin föregående tjänstetid.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört torde för åtnjutande av de med befattning å ordinarie avlöningsstat vid statens uppfostringsanstalt å Bona förenade avlöningsförmåner böra stadgas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att innehavare av befattning vid nämnda anstalt skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid möjligen inträdande förändrad organisation av anstalten eller eljest kan varda stadgad;

att innehavare av befattning vid anstalten jämväl skall vara skyldig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, låta sig förflyttas till annan dylik anstalt eller till fångvårdsanstalt; ägande han emellertid, därest förflyttningen sker utan hans egen ansökning eller uttryckta önskan, åtnjuta ersättning för flyttningskostnad;

att med befattning vid uppfostringsanstalten å Bona icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med befattning vid nämnda uppfostringsanstalt ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant

verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, såframt ej anstaltens styrelse på därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid uppfostringsanstalten, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att gift kvinna må till befattningen såsom husmoder vid ifrågavarande anstalt befordras allenast efter av Kungl. Maj:t på framställning i varje särskilt fall lämnat medgivande;

att, om husmodern ingår äktenskap, hon icke skall vara skyldig att av sådan anledning avgå från befattningen, därest icke styrelsen för anstalten med hänsyn till befattningens behöriga upprätthållande finner det nödigt;

att tjänstgöringspenningar må uppbäras endast för den tid, befattnings innehavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester eller annan kostnadsfri ledighet, men för tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen eller i de fall, där avlöningen utgöres av arvode, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten, utöver sina tjänstgöringspenningar, avstå så mycket av lönen eller arvodet, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att, därest tjänstinnehavare i följd av kroppsskada, ådragen under tjänsteutövning, blivit tills vidare oförmögen till tjänstgöring, avlöningen å stat må, såsom undantag från vad ovan är stadgat, kunna, efter styrelsens beprövande, oavkortad utgå till honom under högst sex månader; ankommande på prövning av Kungl. Maj:t, till huru stor del avlöning kan böra utgå till den skadade efter omförmälda tid av sex månader;

att avlöning ej må utgå till tjänstinnehavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke av styrelsen prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej styrelsen finner skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande av semester eller annan kostnadsfri ledighet, innehavare av lägre tjänst skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid anstalten, densamma mot åtnjutande av de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar eller däremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår;

att i avseende å arvode till förman vid förordnande såsom gruppledare ävensom beträffande den husmodern tillkommande fria kosten skall i alla hänseenden gälla vad som stadgats angående tjänstgöringspenningar;

att beträffande förhöjning av avlöningen efter viss tids fortsatt innehavande av tjänst i samma lönegrad tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år under villkor, att tjänstinnehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller annan kostnadsfri ledighet eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda förhöjningar angår, att den högre avlöningen ej må tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd;

att befattningshavare därvid bör tillgodoräknas tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till motsvarande, å avlöningsstat uppförd befattning;

att innehavare av befattning å ordinarie stat vid ifrågavarande anstalt äger att i fråga om rätt till ålderstillägg räkna sig till godo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid fångvårdsstaten;

att direktören vid uppfostringsanstalten även må för tillgodonjutande av ifrågavarande avlöningsförhöjning räkna sig till godo tid, varunder han varit ordinarie tjänsteman i första lönegraden hos fångvårdsstyrelsen, dock under de villkor i övrigt, som gälla för åtnjutande av fastställda avlöningsförmåner för nämnda styrelse;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt

bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

att semester må årligen, då sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av direktören, pastorn, lantbruksinspektoren, andre och tredje lärarne samt bokhållaren en var under en månad ävensom av maskinisten, förmännen och husmodern en var under femton dagar;

att därjämte maskinisten, förmännen och husmodern må vid tjänstledighet för sjukdom under loppet av ett och samma kalenderår åtnjuta full avlöning under högst trettio dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av styrelsen bestämmes, begagna sig av semester;

att samtliga befattningshavare å ordinarie stat vid anstalten må åtnjuta fri bostad jämte nödigt bränsle;

att beklädnadsersättning må i överensstämmelse med vad som gäller beträffande tjänstgöringspenningar eller ersättning för sådana vid vikariat utbetalas till maskinisten och en var av förmännen med 100 kronor samt till husmodern med 50 kronor, allt för år räknat;

att kostnadsfri vård av anstaltens läkare jämte av honom föreskrivna medikamenter lämnas åt de sist omförmälda befattningshavarna, men ej åt deras familjer;

att, därest för någon av de befattningshavare, vilka äga åtnjuta fri läkarvård, uppstår av anstaltens läkare intygat behov av vård å sjukhus eller tuberkulossanatorium, av anstaltens medel må efter styrelsens beprövande bekostas sådan vård i allmänt rum jämte den förtäring, som under vistelsen å sjukhuset eller sanatoriet av vederbörande läkare föreskrives, dock att kostnaden ej må av anstaltens medel bestridas för längre tid än sex månader årligen, ej heller under det kostnadsfri ledighet åtnjutes eller då sjukdomen är av sådan art eller befattningshavaren uppnått den ålder att ringa utsikt finnes för att han skall komma att återinträda i tjänstgöring;

att, då kostnad av anstaltens medel utgår för befattningshavares vård å sjukhus eller sanatorium, utgifterna för hans färd dit och därifrån må på enahanda sätt bestridas;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen eller, där avlöningen utgöres av arvode, den del därav, som icke anses såsom tjänstgöringspenningar, utgår till månadens slut;

att, då befattningshavare avlider, styrelsen må, efter prövning av

förekommande omständigheter, medgiva hans änka eller efterlevande familj att bibehålla den befattningshavaren anvisade bostadslägenheten intill den dag, styrelsen finner lämpligt bestämma för lägenhetens frånträdande;

att, därest tjänstinnehavare avlider i följd av olyckshändelse, timad under tjänstutövning, ett belopp, motsvarande den avlidnes avlöning för en månad, må såsom begravningshjälp tilldelas hans dödsbo;

att i fråga om befattningshavares skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i särskild lag angående civila tjänstinnehavares rätt till pension är vid hans tillträde till befattningen stadgat, dock att den, som med eller under år 1918 tillträder ordinarie befattning vid anstalten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser uti berörda hänseenden, som under samma år kunna varda meddelade; samt

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därest mina uti det föregående framställda förslag godkännas, skulle den ordinarie avlöningsstaten för uppfostringsanstalten å Bona få följande lydelse: *Stat.*

	Lön eller motsvarande	Tjänstgörings-penningar eller motsvarande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa	
1 direktör	3,000	1,500	—	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 pastor och förste lärare, arvode	2,100	1,150	—	3,250	Efter 5 år kan den del av arvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare	1,600	1,000	—	2,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 andre lärare, tillika avdelningsföreståndare, arvode	1,450	950	—	2,400	Efter 5 år kan den del av arvodet, som motsvarar lön, höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 tredje lärare, arvode	1,200	900	—	2,100	
1 bokhållare	1,200	900	—	2,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 maskinist	1,000	550	—	1,550	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 förman med förordnande såsom gruppledare	800	500	200	1,500	
3 förmän med d:o	2,400	1,500	600	4,500	
1 förman	800	500	—	1,300	
9 förmän	7,200	4,500	—	11,700	
1 husmoder, jämte fri kost	700	—	—	700	Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor.
Till ersättning åt vikarier under semester och tjänsteresor	—	—	—	1,500	
Summa	—	—	—	39,700	

Anm. För husmodern utgör pensionsunderlaget lönen jämte, i förekommande fall, intjänade ålderstillägg.

Av hittills utgående, å extra stat beviljade förslagsanslag till avlöningar åt tjänstemän vid anstalten hava även bestritts ålderstillägg till befattningshavarna därstädes.

Sedan anstalten uppförts å ordinarie stat, torde ålderstilläggen, i likhet med vad i allmänhet eljest är fallet, böra utgå av det å vederbörande huvudtitel uppförda gemensamma förslagsanslaget till ålderstillägg.

Såsom jag redan i det föregående antytt, skulle den kostnadsökning, som föranleddes av ett bifall till mitt förslag, stanna vid ett jämförelsevis måttligt belopp, och torde detta närmare framgå av följande beräkning. *Kostnadsberäkning.*

I riksstaten för år 1917 är förslagsanslaget till avlöningar åt tjänstemän vid anstalten å Bona uppfört med ett belopp av högst 28,645 kronor. Uti anslaget ingå begynnelseavlöningar med 24,995 kronor, därav emellertid 500 kronor äro avsedda till arvode åt anstaltens läkare, vadan alltså kostnaden för egentliga begynnelseavlöningar uppgår till 24,495 kronor. Återstoden av anslaget, 3,650 kronor, är avsett till bestridande av intjänade ålderstillägg.

Uti det i statsverkspropositionen vid innevarande års riksdag för år 1918 äskade förslagsanslaget till dessa tjänstemäns avlöningar, högst 29,145 kronor, ingingo de egentliga begynnelseavlöningarna med samma belopp, 24,495 kronor, som för år 1917. Anslagssummans höjning var föranledd av dels den föreslagna ökningen av läkararvodet och dels tillkomsten av nya ålderstillägg.

Det av mig tillstyrkta förslaget till avlöningsstat slutar å ett belopp av 39,700 kronor, utgörande summan av de egentliga begynnelseavlöningarna jämte arvoden till gruppledarna samt vikariatsersättningar. Nämnda belopp, 39,700 kronor, överstiger alltså med 15,205 kronor det till egentliga begynnelseavlöningar i staten för år 1917 avsedda beloppet.

Det torde dock böra anmärkas, att avlöningar till 6 extra förmän å tillhopa 6,000 kronor, vilka nu bestridas från förslagsanslaget till kost och beklädnad åt eleverna m. m., vid bifall till mitt förslag icke vidare skulle förekomma, samt att det för orgelspelning och sångundervisning å samma anslag beräknade arvodet å 400 kronor i allmänhet skulle inbesparas. Å andra sidan skulle mitt förslag föranleda, att från sistnämnda förslagsanslag skulle utgå beklädnadsersättning till husmodern med 50 kronor. Tages jämväl hänsyn till den ifrågasatta höjningen av läkararvodet med 300 kronor samt den ökning med 100 kronor, som skulle föranledas av bestämmandet av de extra nattvakternas avlöningar till högre belopp än som förutsatts vid äskandet av förslagsanslaget till kost och beklädnad åt eleverna m. m., skulle den verkliga kostnadsökningen alltså kunna uppskattas till allenast 9,255 kronor. Härtill torde dock, med anledning av ökningen av de å stat uppförda förmännens antal, komma någon höjning av det för ålderstillägg erforderliga beloppet, vilket framdeles skulle utgå av andra huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Vad angår löneregleringens inverkan på riksstatsanslagen bör det i årets statsverksproposition å extra stat föreslagna avlöningsanslaget å 29,145 kronor utbytas mot ett ordinarie anslag till uppfostringsanstalten å Bona å den nya avlöningsstatens slutsumma 39,700 kronor.

Det andra nu utgående anslaget till anstalten — förslagsanslaget till kost och beklädnad åt eleverna m. m. — vilket anslag i statsverkspropositionen föreslogs för år 1918 till 85,000 kronor, borde kunna minskas med 5,050 kronor, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan avlöningarna till 6 extra förmän 6,000 kronor och, å andra sidan, dels läkararvodet 800 kronor, beklädnadsersättningen till husmodern 50 kronor och höjningen i extra nattvakternas avlöning 100 kronor. Därjämte borde anslaget rätteligen överföras till den ordinarie staten. Då emellertid riksdagen redan bifallit Kungl. Maj:ts förslag om ett extra anslag för år 1918 å 85,000 kronor, torde med nu omnämnda förändringar kunna anstå till nästkommande år.

Avlöningsanslagets höjning innebär en ökning å rikstatens utgiftssida med 10,555 kronor. Till bestridande av detta belopp blevo medel ej beräknade vid statsverkspropositionens utarbetande, men det torde kunna täckas av inkomster, som enligt senare framställningar till riksdagen skulle komma att beredas.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — med återkallande av den uti nådiga propositionen till innevarande års riksdag angående statsverkets tillstånd och behov gjorda framställning om anvisande å extra stat för år 1918 till avlöning åt tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona av ett förslagsanslag, högst 29,145 kronor — föreslå riksdagen att

dels godkänna det av mig förordade förslag till avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona ävensom till allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner å samma stat;

dels medgiva att i särskilda undantagsfall Kungl. Maj:t må, efter framställning av anstaltens styrelse, tilldela maskinist eller förman vid anstalten gratifikation;

dels ock från och med år 1918 i riksstaten under andra huvudtiteln uppföra ett ordinarie anslag till nämnda uppfostringsanstalt å 39,700 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen

lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas nådig proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Israel Myrberg.